

Ode aan dansende jongens

Roel Mazure

Nu meer jongens de weg naar de dansopleidingen vinden, rijst de vraag of jongens een andere aanpak nodig hebben. Kortom, hoe houden we ze aan het dansen, maar ook: hoe brengen we ze op een hoger niveau? Een impressie van de conferentie *Let's dance boys*.

Boys Action
foto Bert Holtmann

'We brengen vandaag een ode aan de jongens', zei Gaby Allard, directeur van de ArtEZ Dansacademie in Arnhem, in haar openingswoord van de expertmeeting *Let's dance boys* die zaterdag 13 maart in haar dansacademie plaatsvond. 'Want nog steeds hebben jongens die dansen vooroordelen te overwinnen. Gelukkig zijn er wel steeds meer jongens die trots hun bewegingsvermogen laten zien en die er trots op zijn deel uit te maken van een dansgroep.' Ondanks het optimisme in de woorden van Allard is de dansstrijd voor jongens en mannen nog maar net begonnen. Want terwijl de instroom van jongens op dansopleidingen langzaam aanzwelt, rijst de vraag: wat doen we met de jongens? Passen zij wel in de huidige opleidingen of moeten we die aanpassen aan de mogelijkheden en onmogelijkheden van jongens?

De expertmeeting, die Kunstfactor samen met ArtEZ en Boys Action organiseerde, was bedoeld om eens een dagje collectief na te denken over jongens en dans. En om te luisteren naar wat ervaringsdeskundigen uit binnen- en buitenland daarover hebben te vertellen.

Rode lijn

De expertmeeting trok veel dansdocenten en ook de Centra voor de Kunsten waren goed vertegenwoordigd. Bovendien was er een enkele vertegenwoordiger uit het reguliere onderwijs. Een kleine honderd deelnemers toonde zich – vooral tijdens de discussie aan het eind van de dag – zeer betrokken bij het onderwerp.

Voor het zover was, introduceerde dagvoorzitter Mavis Carrilho drie ervaringsdeskundigen, de peilers van het programma. Hun inbreng was interessant omdat zij in respectievelijk Nederland, Finland en Engeland werken en lesgeven in compleet verschillende settings. Wil Boom verzorgt jongensdanslessen voor amateurs, Ilkka Lampi, doet dit in de Royal Opera en Ray Oudkerk in het voortgezet onderwijs. De presentatie van hun werkwijzen beperkte zich niet tot verbale theorieën; alle drie de docenten demonstreerden hun aanpak door middel van live trainingen, waarvoor de jongens van Boys Action als gewillige en vooral vaardige slachtoffers dienden.

De overeenkomst was onmiskenbaar: alle drie vonden ze dat jongens een eigen benadering nodig hebben, met als voornaamste argument dat jongens zich nu eenmaal anders ontwikkelen dan meisjes.

Indrukwekkende mannen

Twee experts gebruiken in hun trainingen nadrukkelijk elementen uit de urban dance-cultuur. Niet zo gek, want street- en breakdance hebben net die rauwe kantjes die jongens over het algemeen interessant vinden. Imponeren, uitdagen en battelen komen regelrecht van de apenrots; wie kent de imposantste tricks, wie is het alpha-mannetje? Dat dansleraren leentjebuur spelen bij de urban dance kent ook een tegenbeweging. Want urban dance is inmiddels de theaters binnengedrongen. Aan het eind van de ochtend gaven twee jonge mannen van ISH daarvan een indrukwekkend voorbeeld.

ISH werd opgericht door choreograaf Marco Gerris, die voor zijn voorstellingen uitgaat van street skills, zoals trucs op inline skates en technieken uit de street- en breakdance. Ook martiale kunsten vormen een bron van inspiratie. De mix leidt tot een dynamisch geheel dat het in theaters goed doet. Daarmee is ISH een niet te onderschatten rolmodel; jongens kunnen met street art mensen bereiken en waardering oogsten.

Het duet dat Robert Villedieu en Carl Refos lieten zien,

mag exemplarisch worden genoemd. De twee jonge mannen hadden bij wijze van spreken het straatstof nog aan de broekspijpen en daagden elkaar uit alsof zij op een pleintje in de wijk in een battle waren verwickeld. Maar zij lieten niet alleen mannelijk 'geweld' en imponeergedrag zien. In hun duet was ook ruimte voor verstilling en lyriek.

Nieuwe wegen

'Indrukwekkend wat die kereltjes al kunnen', zei Ed Wubbe, artistiek directeur van het Scapino, na de pauze toen hij op het podium door Mavis Carrilho werd geïnterviewd. Hij doelde op de jongens van Boys Action waarmee Wil Boom en Ilkka Lampi voor de pauze hun aanpak demonstreerden. ▷

Ray Oudkerk werkend met Boys Action
foto Bert Holtmann

Wil Boom, dansdocent en oprichter van Boys Action

'Goed initiatief, deze expertmeeting', zegt Wil Boom, 'want er is nog steeds te weinig informatie over dansen met jongens.' Volgens hem heeft dat een historische achtergrond. 'In het ballet kreeg de man vooral een ondersteunende rol en hoewel er mooie stukken voor mannen zijn, is dat klassieke beeld nauwelijks veranderd.' Ter illustratie verwijst hij naar de posters voor dansvoorstellingen, waarop over het algemeen wel zwanen en spitzen staan, maar nooit de acrobatische sprongen van de mannen. Voor de specifieke aanpak voor jongens die Boom ontwikkelde, noemt hij twee inspiratiebronnen. 'Ten eerste mijn eigen ervaringen. Ik gaf les op de manier waarop ik zelf les heb gekregen, maar merkte dat ik daarmee eigenlijk te hoog greep.'

Minstens zo belangrijk was de opleiding tot docente lichamelijke opvoeding van zijn vrouw Elise. Via haar ontdekte ik dat de motorische ontwikkeling van jongens en van meisjes verschillen.' Dat zette een proces in gang dat een voorlopig hoogtepunt vond in de oprichting van Boys Action, een dansgezelschap voor talentvolle jongens. Doel: het geven van danslessen speciaal voor jongens, waarbij de didactiek gericht is op hun motoriek, cultuur en belevenis. Uit de demonstratie van Boom tijdens de expertmeeting blijkt dat hij in zijn lessen nadrukkelijk elementen uit de streetdance en de acrobatiek gebruikt. 'Als je bewegingen uit de hiphop, de breakdance, folkloristische dansvormen en het klassieke ballet goed analyseert, zie je dezelf-

de bewegingspatronen.' Wat Boom doet is jongens trainen door ze te 'pakken' met bewegingsvormen die hen het meest aanspreken: een mengvorm van breakdance, turnelementen en acrobatiek. Intussen oefent hij ze met sneaky tricks voor eventuele vervolgstappen in het klassieke ballet. 'Of je nou voor breakdance kiest of voor klassiek ballet, je hebt dezelfde basistechniek nodig', stelt Boom. Omdat jonge jongens ballet niet cool vinden, maar vette trucs wel, maakt Boom ze daarmee lekker. 'We zorgen voor een speelse, humorvolle sfeer. Dat werkt verbindend en bevordert het zelfvertrouwen. Bovendien werken we aan trainingsdiscipline.' Dat is nooit weg, ook als de jongens uiteindelijk een toekomst buiten de dans zoeken.

■ Dansstudenten van ArtEZ
foto Bert Holtmann

Sinds kort is Wubbe als beschermheer van Boys Action bij 'die kereltjes' betrokken.

Wat Wubbe aanspreekt, zijn de verschillende dansvormen die Boom in de trainingen van Boys Action integreert. 'Bij Scapino doen we dat ook. Dat leidt tot nieuwe wegen. Het verrijkt de theaterdans. Bovendien kunnen we jongens daardoor op een andere manier in de dans trekken', zegt Wubbe.

Op de vloer demonstreerde Wubbe hoe hij voor acht vierdejaars dansstudenten van ArtEZ een eindexamenstuk choreografeert. Hij liet de jongens dezelfde frase op verschillende manieren dansen; als opeenvolgende soli met een faseverschil, in duetvorm en met de hele groep unisono. Hoewel de bewegingen steeds hetzelfde waren, verschilde het totaalbeeld. 'Voor de uiteindelijke vorm moeten we nog kiezen.'

Wubbe's aanpak was niet specifiek op jongens gericht. Toch valt er uit zijn zoektocht naar de mooiste vorm wel een les te trekken voor dansdocenten die met jongens

werken. Want Wubbe liet de ingestudeerde passage ook op verschillende muziek dansen. 'Op muziek van Händel wekken dezelfde bewegingen andere energie op dan op housemuziek.' Dus mochten de jongens eens in een onstuimige bui zijn, geef ze met opzweepende muziek even de vrije teugel.

Rondvraag

Voor zij de vloer hadden gekregen, had Mavis Carrilho het publiek nadrukkelijk aan het werk gezet. Zij wilde antwoord krijgen op twee belangrijke vragen: Wat neem je van vandaag mee naar je eigen praktijk? En: wat is er nodig om jongens aan het dansen te houden?

Op beide vragen hadden de deelnemers veel antwoorden. Wat zij veel noemden als winst van de dag, was de energie, de liefde en de passie. Een aantal deelnemers was concreter: 'Afstand nemen van één stijl en meer crossovers zoeken', noemde een dansdocente als lesje van de dag. 'Ook voor meisjes!' Een collega viel het vooral op hoe dansdo-

Ilkka Lampi, balletdocent

Op Finse scholen horen theorie en praktische ervaring met verschillende dansvormen tot het basisprogramma. 'De praktijk is echter weerbarstig', zegt Ilkka Lampi, die als balletdocent jarenlang verbonden was aan de Finse Opera Balletschool.

'Omdat veel leerkrachten, zeker in het basisonderwijs, zelf onvoldoende in staat zijn om danslessen te geven.' Verder blijkt dat Finse jongens vaak helemaal geen zin hebben in die danslessen. 'Logisch', vindt Lampi, 'want de traditionele danslessen sluiten totaal niet aan op hun belevingswereld.'

Dat het ook anders kan, bewees Lampi jarenlang tijdens een zomerdanskamp voor jongens, onderdeel van een jaarlijks dansfestival in het Finse Kuopio. 'Jongens van twaalf, zoals mijn zoon, waren niet geïnteresseerd in dans of ballet. Maar dat veranderde toen we Star Wars gin-

gens gebruiken en we de jongens leerden om als Jedi's te bewegen. Toen zei mijn zoon: 'Ballet is fucking cool!'

Lampi gaat bij zijn benadering van jongens nadrukkelijk uit van de natuurlijke ontwikkeling. 'Kijk naar jonge dieren', zegt hij. 'Die spelen en stoeien. Vanuit die ongestructureerde beweging leren zij later gericht jagen.' Spelen is volgens Lampi goed voor de ontwikkeling van hersens en sociale vaardigheden.

Lampi illustreert zijn uitgangspunten tijdens een korte demonstratie met jongens van Boys Action. Het spelelement komt vooral tijdens de warming-up naar voren. In tweetallen houden de jongens elkaars armen vast en proberen zij met een voet de voet van de ander te raken. Dat spel wordt nog een graadje wilder door dezelfde oefening in een cirkel van vijf jongens te doen. 'Daarmee trainen we ook de

behendigheid', verklaart Lampi. 'Het 'gevaar' kan in dit spel van alle kanten komen. Snel reageren op onverwachte situaties is een eigenschap die ook nuttig is voor dansers.'

Bewust laat Lampi de jongens zoveel mogelijk al hun ledematen gebruiken. Zijn adagium voor de coördinatie is daarbij: van grof naar fijn. 'Laat ze eerst al hun lichaamsdelen leren gebruiken. Later, als hun motoriek beter ontwikkeld is, komt de verfijning.'

Indrukwekkend is de oefening waarbij de jongens in tweetallen gearmd over de diagonaal dansen. Steeds houdt een van de twee jongens zijn ogen dicht, terwijl ook hij sprongen maakt. Zo'n oefening is niet alleen speels, maar leert de jongens bovendien vertrouwen te geven en te krijgen.

centen lieten zien dat zij afstand nemen van de klassieke lesmethoden en van onderaf iets weten op te bouwen. Mooi was ook het compliment aan Wil Boom en zijn aanpak: 'Strakke structuur, maar met een zachte hand!' Over wat er nodig is om jongens aan het dansen te houden en hun niveau te verhogen, hadden de deelnemers uiteenlopende ideeën. 'Zorg dat de opleidingen op goed technisch niveau aandacht besteden aan urban dance', klonk het. Want als dat crossovers bij jonge jongens werken, laat ze daar dan in kunnen doorgroeien. Gaby Allard van ArtEZ was het daar mee eens: 'Maar daar is tijd voor nodig. Daar moeten we langzaam ingroeien.'

Verskillende deelnemers uitten hun behoefte aan een theoretisch onderbouwde methodiek die overdraagbaar is aan vooropleidingen en academies. Zij worden op hun wenken bediend, want Wil en Elise Boom gaan daar samen met ArtEZ aan werken, onder meer door bijscholingen voor dansdocenten te verzorgen, met het accent op het trainen van jonge jongens.

Een interessante opmerking gold het manbeeld dat gevestigde dansgezelschappen en choreografen tonen. 'Als ik al eens dansstuk alleen voor mannen zie, gaat het altijd over dat ene cliché, de bezopen machoman', klaagde een deelnemer. Dat is als rolmodel inderdaad erg beperkt. Wubbe beaamde dat de rol van de man beter kan. Wellicht zit er een interessante uitdaging in voor choreografen: maak eens iets alleen voor mannen. En dan brengen we die stukken allemaal samen. Zou tot een heel leuk en vernieuwend festival kunnen leiden! ◀

KUNSTFACTOR
SECTORINSTITUUT
AMATEURKUNST

Dit artikel is geplaatst onder auspiciën van Kunstfactor, sectorinstituut amateurkunst. Informatie: www.kunstfactor.nl.

Lees het volledige verslag van Boys let's dance, inclusief een interview met Ray Oudkerk, op www.kunstfactor.nl/boys

Boys Action
foto Bert Holtmann